

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen, om tillämpning av protokollet och till lag om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 februari 2013 regeringens proposition med förslag om godkännande av det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen, om tillämpning av protokollet och till lag om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman (RP 182/2013 rd) till lagutskottet för beredning.

Ställningstagande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 7/2013 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningssekreterare Mia Spolander, utrikesministeriet
- regeringsråd Riitta-Maija Jouttimäki, social- och hälsovårdsministeriet
- riksdagens justitieombudsman Petri Jääskeläinen, riksdagens justitieombudsmans kansli
- direktör Jouko Pietilä, Brottsförhållandenmyndigheten.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- Ålands landskapsregering.

PROPOSITIONEN

Regeringen förslår att riksdagen godkänner det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Syftet med protokollet är att förstärka skyddet för frihetsberövade personer mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och inskräpa stater-
nas skyldighet att vidta effektiva åtgärder för att

förhindra tortyr. Genom protokollet skapas ett system inom vilket oberoende internationella och nationella besöksorgan regelbundet besöker platser där frihetsberövade personer hålls fängslade.

Med stöd av protokollet har det upprättats en internationell underkommitté till kommittén mot tortyr. I protokollet förutsätts det även att konventionsstaterna inrättar eller utser en eller flera oberoende nationella förebyggande mekanismer eller fortsätter att vidmakthålla en sådan.

Konventionsstaten ska tillåta underkommittén och en nationell förebyggande mekanism att besöka sådana platser under konventionsstaternas jurisdiktion där personer är eller kan hållas frihetsberövade med stöd av ett beslut av en offentlig myndighet eller på dess uppmaning eller med dess samtycke eller medgivande.

Protokollet trädde i kraft internationellt i juni 2006.

För Finlands del träder protokollet i kraft den trettionde dagen efter deponeringen av ratifikationsinstrumentet. Avsikten är att ratifikationsinstrumentet deponeras så snart som möjligt efter att beslut om ratificering fattats nationellt.

I propositionen ingår två lagförslag. Det första förslaget gäller sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av protokollet och det andra förslaget en lag om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman. I det senare förslaget föreslås att justitieombudsmannen utses till en sådan nationell förebyggande mekanism mot tortyr som avses i protokollet. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid samma tidpunkt som protokollet träder i kraft för Finlands vidkommande. Ändringen av bestämmelserna om inspektioner som ingår i laglighetskontrollen i lagen om riksdagens justitieombudsman avses dock träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning ingicks i New York i december 2002. Protokollet kompletterar konventionen (FördrS 59—60), som trädde i kraft i Finland 1989. Syftet med protokollet är att förstärka skyddet för frihetsberövade personer mot tortyr och annan behandling som kränker människovärdet.

Med stöd av protokollet har det upprättats en internationell underkommitté till kommittén mot tortyr. Parterna är skyldiga att tillåta underkommittén att besöka platser där personer är eller kan hållas frihetsberövade. Denna skyldighet sammanfaller i många stycken med skyldigheten enligt Europeiska konventionen om förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Den konventionen trädde i kraft hos oss 1991. Underkommittén har som ambition att besöka varje konventionsstat en gång per 4—5 år.

Dessutom ska parterna inrätta, utse eller på nationell nivå vidmakthålla ett eller flera besöksorgan. I propositionen anförtros den uppgiften riksdagens justitieombudsman. De nationella besöksorganen ska få ge de behöriga myndigheterna rekommendationer som syftar till att förbättra behandlingen av och förhållandena för frihetsberövade personer och att förebygga tortyr och annan verksamhet som är förbjuden enligt konventionen. Enligt artikel 17 i protokollet är den nationella förebyggande mekanismen oberoende.

I det fakultativa protokollet förutsätts det att parterna förser den nationella förebyggande mekanismen med sådana resurser som den behöver för sin verksamhet. För att de uppgifter som följer av protokollet ska kunna skötas på behörigt sätt krävs det att justitieombudsmannens inspektionsverksamhet utvidgas, att innehållet i inspektionerna utvecklas och att kansliet anlitar externa sakkunniga. När riksdagens justitieombudsman utses till nationell förebyggande meka-

nism för det även med sig nya rapporteringsskyldigheter och ökat internationellt samarbete. Därför är det viktigt att justitieombudsmannen har adekvata resurser för att kunna fullgöra uppgifterna i protokollet som sig bör, menar utskottet. De nya uppgifterna får inte försämra justitieombudsmannens möjligheter att sköta och utveckla sina nuvarande uppgifter.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet till-

styrker protokollet och lagförslagen utan ändringar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner protokollet i propositionen och

godkänner lagförslagen utan ändringar.

Helsingfors den 20 mars 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
medl. Arja Juvonen /saf
Suna Kymäläinen /sd
Antti Lindtman /sd
Markku Mäntymaa /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst
Jaana Pelkonen /saml

Arto Pirttilahti /cent
Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd
ers. Anne Louhelainen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Sivonen.